

Pranešimas spaudai
Liuksemburgas, 2021 m. birželio 21 d.

Dėl ES išlaidų žemės ūkiui ūkininkavimas netapo palankesnis klimatui

Klimato srities veiksams skirtas ES žemės ūkio finansavimas nepadėjo sumažinti žemės ūkyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, teigiama Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje. Nors per ketvirtadalį visų 2014–2020 m. ES žemės ūkio išlaidų (daugiau kaip 100 milijardų eurų) buvo skirta klimato kaitos švelninimui, nuo 2010 m. žemės ūkio sektoriuje išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis nemažėjo. Taip yra todėl, kad dauguma pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) remiamų priemonių turi mažą klimato kaitos švelninimo potencialą, o BŽŪP neskaitina imtis veiksmingos klimatui palankios veiklos.

„ES vaidmuo švelninant klimato kaitą žemės ūkio sektoriuje yra itin svarbus, nes ES nustato aplinkos standartus ir bendrai finansuoja didžiąją valstybių narių žemės ūkio išlaidų dalį, – teigė už ataskaitą atsakingas Europos Audito Rūmų narys Viorelis Štefanus. – Tikimės, kad mūsų nustatyti faktai bus naudingi įgyvendinant ES tikslą – iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą. Rengiant naują bendrą žemės ūkio politiką daugiau dėmesio turėtų būti skiriama žemės ūkio sektoriuje išmetamam teršalų kiekiui mažinimui ir siekiama didesnės atskaitomybės bei skaidrumo dėl jos indėlio švelninant klimato kaitą.“

Auditoriai tikrino, ar pagal 2014–2020 m. BŽŪP buvo remiama klimato kaitos švelninimo veikla, kuria galima sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, susidarantį iš trijų pagrindinių šaltinių: gyvulių auginimo, cheminių trąšų ir mėšlo naudojimo ir žemės (pasėlių ir pievų) naudojimo. Jie taip pat analizavo, ar pagal BŽŪP imtis veiksmingos švelninimo veiklos 2014–2020 m. laikotarpiu buvo skatinama labiau nei 2007–2013 m. laikotarpiu.

Gyvulininkystės sektoriuje išmetamas teršalų kiekis sudaro apie pusę žemės ūkio sektoriuje išmetamo teršalų kiekio ir nuo 2010 m. jis nemažėja. Šis kiekis yra tiesiogiai susijęs su gyvulių bandos dydžiu ir du jo trečdalius išmeta galvijai. Galvijų išmetamas teršalų kiekis yra dar didesnis, jei skaičiuojamas gaminant pašarus (įskaitant importuojamus pašarus) išmetamas teršalų kiekis. Vis dėlto pagal BŽŪP nesiekama riboti gyvulių skaičiaus ir neteikiamos paskatos jį mažinti. Tarp BŽŪP rinkos priemonių yra gyvūninių produktų skatinimas, todėl jų vartojimas nemažėja nuo

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

2014 m. Taip, užuot mažinus išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, prisidedama prie jo išlaikymo.

Naudojant chemines trąšas ir mėšlą išmetamas teršalų kiekis, sudarantis beveik trečdalį žemės ūkio sektoriuje išmetamo teršalų kiekio, 2010–2018 m. padidėjo. Pagal BŽŪP remiama veikla, kuria galima sumažinti trąšų naudojimą, pavyzdžiui, ekologinis ūkininkavimas ir ankštinių javų auginimas. Tačiau, anot auditorių, šios veiklos poveikis išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui yra neaiškus, o veiklai, kuri yra akivaizdžiai veiksmingesnė, pavyzdžiui, tikslojo ūkininkavimo metodai, kuriais trąšos naudojamos pagal pasėlių poreikius, skirtas nedidelis finansavimas.

Pagal BŽŪP remiama klimatui nepalanki veikla, pavyzdžiui, mokama ūkininkams, kurie dirba nusausintus durpynus. Šie durpynai sudaro mažiau nei 2 % ES žemės ūkio paskirties žemės, tačiau juos dirbant išmetama 20 % ES žemės ūkio sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Durpynams atkurti galėjo būti panaudoti kaimo plėtros fondai, tačiau tai buvo daroma retai. Palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu, pagal BŽŪP nepadidinta parama anglies sekvestracijos priemonėms, pavyzdžiui, miško įveisimui, agrarinei miškininkystei ir ariamosios žemės pavertimui pievomis. Pagal ES teisę, principas „teršėjas moka“ šiuo metu netaikomas žemės ūkio sektoriuje išmetamam šiltnamio efektą sukeliančiam dujų kiekiui.

Galiausiai, auditoriai atkreipia dėmesį į tai, kad, nepaisant padidinto ES klimato srities užmojo, kompleksinės paramos taisyklės ir kaimo plėtros priemonės, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, mažai pasikeitė. Nors buvo tikimasi, kad įgyvendinant žalinimo sistemą bus pagerintas BŽŪP aplinkosauginis veiksmingumas, ji neskatino ūkininkų imtis veiksmingų klimatui palankių priemonių ir jos poveikis klimatui buvo labai nežymus.

Bendra informacija

Maisto gamybai tenka 26 % viso pasaulyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o žemės ūkyje, visų pirma gyvulininkystės sektoriuje, susidaro didžioji jo dalis.

Šiuo metu ES lygmeniu deramasi dėl 2021–2027 m. ES bendros žemės ūkio politikos, kuriai bus skirtas maždaug 387 milijardų eurų finansavimas. Kai bus susitarta dėl naujų taisyklių, valstybės narės jas įgyvendins nacionaliniu lygmeniu rengdamos BŽŪP strateginius planus, o jų stebėseną vykdys Europos Komisija. Pagal dabartines taisykles, kiekviena valstybė narė sprendžia, ar jos ūkininkavimo sektorius prisidės prie žemės ūkyje išmetamo teršalų kiekio mažinimo.

Specialioji ataskaita Nr. 16/2021 „Bendra žemės ūkio politika ir klimatas: sudaro pusę ES klimato srities išlaidų, tačiau ūkiuose išmetamas teršalų kiekis nemažėja“ paskelbta Audito Rūmų interneto svetainėje (eca.europa.eu).

Kontaktai spaudai

Audito Rūmų spaudos tarnyba, press@eca.europa.eu

- Claudia Spiti, claudia.spiti@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 553 547
- Vincent Bourgeais, vincent.bourgeais@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 551 502